

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2025
oktyabr

**TOSHKENT SHAHRIDAGI TURIN
POLITEXNIKA UNIVERSITETI**

*Xalqaro ilmiy-amaliy onlayn konferensiya
materiallari to'plami*

**“GLOBAL RAQAMLI INTEGRATSIYALASHUV:
2030-YILGACHA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA
TEXNOLOGIK VA INDUSTRIAL SANOATNI RIVOJLANTIRISH
ORQALI MIKRO VA MAKROIQTISODIY BARQAROR
O'SISHNI TA'MINLASH DOLZARBLIGI”**

**“GLOBAL DIGITAL INTEGRATION: THE RELEVANCE OF
ENSURING MICRO AND MACROECONOMIC SUSTAINABLE
GROWTH THROUGH TECHNOLOGICAL AND INDUSTRIAL
DEVELOPMENT IN THE TRANSITION TO A GREEN
ECONOMY BY 2030”**

**«ГЛОБАЛЬНАЯ ЦИФРОВАЯ ИНТЕГРАЦИЯ:
АКТУАЛЬНОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ УСТОЙЧИВОГО
МИКРО- И МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА ЧЕРЕЗ
РАЗВИТИЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ И ИНДУСТРИАЛЬНОЙ
ПРОМЫШЛЕННОСТИ В ПЕРЕХОДЕ К ЗЕЛЁНОЙ
ЭКОНОМИКЕ К 2030 ГОДУ»**

7-MAXSUS SON

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr.
2025-yil, oktyabr.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ixamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

ASSESSING RISKS IN BANKING ACTIVITIES TO ENHANCE THE EFFICIENCY OF FINANCIAL SERVICES	21
Saidov Jasurbek Latipbayevich	
MECHANISMS OF THE IMPACT OF STATE BUDGET REVENUES AND EXPENDITURES ON ECONOMIC GROWTH.....	24
Sheraliyev Nurbek Jumanazarovich	
O'QUVCHI VA TALABALARDA HUQUQIY MADANIYATINI TA'LIM JARAYONIDA YUKSALTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA TAMOIILLARI	27
Mansurova Zilola Akromxonovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA FINTECH INNOVATSIYALARINING RIVOJI VA ULARNING SANOAT-QURILISH SEKTORIDAGI TRANSFORMATSION TA'SIRI	30
Muzayyana Beknazarova	
TURIZM SOHASIDA RAQOBAT AFZALLIKLARINI YARATISHDA MARKETINGNING ROLI	33
Shaymanov To'liqin Mahmayusupovich	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT BUDJETI IJROSINI RAQAMLASHTIRISHNING FISKAL INTIZOM VA SHAFFOFLIKKA TA'SIRI	37
Tangrieva Farida Abdulkarimovna	
OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA SUN'IY INTELLEKTNI TATBIQ ETISH ORQALI BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH	41
Radjabov Bunyod Abdullilovich	
XXI-ASRDA JAHON IQTISODIYOTINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ASOSIY DRAYVERLARI	45
Jalolov Umidjon Xudoyberdi o'g'li, Yegamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
XALQARO RAQAMLI INTEGRATSIYA JARAYONIDA O'ZBEKISTON ISHTIROKI	48
Muyassarzoda Fayziyeva	
ФИНАНСОВЫЙ КОНТРОЛЬ КАК КЛЮЧЕВОЙ ИНСТРУМЕНТ ОБЕСПЕЧЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ИНТЕРЕСОВ И ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УЗБЕКИСТАНА	52
Турсунбоева Нилуфар Отабековна	
ФИНАНСОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ И ИНВЕСТИЦИИ	55
Ягудин Дмитрий Рустамович	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA BARQAROR TURIZM RIVOJI: GLOBAL TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	57
Xamdullayeva Gulhoyo Ergash qizi	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA INVESTITSION QARORLARNI OPTIMALLASHTIRISH	59
Rustambekov Djasur Askarovich	
KORXONA POTENSIALINING MOHIYATI VA TUZILMASIGA OID NAZARIY HAMDA ILMIY YONDASHUVLAR TAHLILI.....	61
Djalilov Sardor Sadillovovich	
XALQARO IQTISODIYOTNING GLOBAL DAROMAD TENGSIZLIKLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI: SAVDO SIYOSATLARI VA REDISTRIBYUTSIYA MEKANIZMLARINING TAQQOSLAYDIGAN TAHLILI	64
Kurolov Maksud Obitolovich	
SURXONDARYO VILOYATIDA INVESTITSIYA VA YHM O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIK.....	73
Zaripova Muqaddas Jumaniyozovna, Normurodov Asliddin Alijon o'g'li	
SUN'IY INTELLEKT VA AVTOMATLASHTIRISHNING MEHNAT BOZORI DINAMIKASIGA TA'SIRI	77
Akmalbek Najimov Umid o'g'li, Dinara Ishmanova	
ПРАКТИКА И АНАЛИЗ КРЕДИТОВАНИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОЙ ПРОДУКЦИИ	81
Шамшетьева Гульраушан	

AHOLI DAROMADLARI O'SISHI VA INFLYATSIYA DARAJASI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	83
G'ayratova Zilola G'anijon qizi, Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
KORXONALARDA MAHSULOT SAVDOSIGA OID MA'LUMOTLARNI TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY INTELEKTUAL YONDASHUVLARI	86
Baydullayeva Dildora Tuylibayevna, Baydullayev Ruslan Tuylibayevich	
ELEKTRON TIJORATNING MILLIY IQTISODIYOTGA TA'SIRI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	90
Toxirov Shodibek Jo'ra o'g'li	
RAQOBATBARDOSH ELEKTROTEXNIKA MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQUVISHDA TEXNOLOGIK MODERNIZATSIYA VA INVESTITSIYA SIYOSATINING O'RNI	93
Jalolov Abbosxon Ravshanxon	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA SUN'IIY INTELLEKT ASOSIDA BUXGALTERIYA HISOB VA AUDIT TIZIMLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARI	97
To'laganov Ziyovuddin Kamolitdin o'g'li	
THE IMPACT OF EXTERNAL DEBT, INVESTMENT ACTIVITY, AND CAPITAL FORMATION PROCESSES ON EXPORT VOLUME AND ECONOMIC GROWTH DYNAMICS IN CENTRAL ASIAN COUNTRIES	102
Tojiqulova Sitora Sobirjon qizi	
HUMAN CAPITAL AND DIGITAL TRANSFORMATION: DRIVERS OF SUSTAINABLE ECONOMIC DEVELOPMENT	108
Hamrokulov Mirabbos Ortiqovich	
YEVROPA ITTIFOQI DAVLATLARI SOLIQ SIYOSATINI USTUVOR JIHATLARINI MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA QO'LLASH ORQALI SOLIQ TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	110
Hakimov Feruz Xurshid o'g'li	
KAPITAL TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISH KONSEPSIYASI	114
Turdibayev Abdulaziz Abduvaxidovich	
O'ZBEKISTONNING 12 YILLIK TA'LIM TIZIMIGA QAYTISH ISLOHOTI	118
Ashurov Abdulaziz Rustamovich, Olimov Anvarjon Atamirzayevich, Mahmudov Ziyoviddin Shamsiddinovich, Ishmuratov Baxodir Xusanovich	
MAMLAKATNING XALQARO BAHOLASH TIZIMLARIDAGI MAVQEINI YAXSHILASHDA IQTISODIY MUSTAHKAMLIKNING AHAMIYATI	123
Berdibekova Dilfuza Xoldorbekovna	
XALQARO SAVDODA MARKETING ROLI: EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH	125
Qurolov Maqsud Obitovich	
BANK RISKLARINING BANK FAOLIYATIGA TA'SIRI VA ULARNI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	130
B.Izbosarov, N.Hakimova	
OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGI MASALASINING JAHON IQTISODIYOTIDA TUTGAN O'RNI	132
Abdusamatov Barkamol Rustamjon o'g'li	
DYUZDO SPORTIDA MALAKALI SPORTCHILARNI TAYYORLASH JARAYONIDA TAKTIK TAYYORGARLIKNING NAZARIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI	135
Tangriyev Abdullo Tovashovich	
SANOATDA QO'SHILGAN QIYMAT HAJMINI OSHIRISH	138
Mamurjonova Ruxshonabegim Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM BOSHQARUVI UCHUN SUN'IIY INTELLEKTNING KENGAYTIRILGAN BASHORATLI TAHLILI	142
Esanova Shohida O'tkirovna	
PROSPECTS OF USING CREDIT CARDS IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	146
Mamatova Sevara Ilhom qizi	
O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI SUG'URTALASH MEKANIZMLARINI YANADA KENGAYTIRISH YO'NALISHLARI	151
Xalilova Feruza Jamolovna	

УЯЗВИМОСТИ В ПЛАТЕЖНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	155
Садыков Азиз Миршарапович	
КРИТЕРИИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА И ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	160
Жусупова Анжим Тансыкбаевна	
SANOAT KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA OPERATSION SAMARADORLIKNI OSHIRISH: AVTOMOBILSOZLIK SEKTORI BO'YICHA ILMIY YONDASHUV	163
Allabergenov Azamat Joldasbayevich	
SUD-HUQUQ SOHASIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISLOHOTLARNING INSON MANFAATLARIGA TA'SIRI	167
Majidov Muslimbek Maxamadjon o'g'li	
YOSHLAR TADBIRKORLIGINI MOLIYALASHTIRISHNING ASOSIY SHAKLLARI.....	170
Valiev Umid Gulamovich	
YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASI ASOSIDA AGRAR SEKTORNI MODERNIZATSIYA QILISH VA BARQAROR RIVOJLANTIRISH YO'LLARI	173
G'afurov Zohidjon	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING RIVOJLANISHIDA INNOVATSIYALARDAN FOYDALANISH TAHLILI	177
Karimov Nodirbek	
КЛЮЧЕВЫЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЭФФЕКТИВНОСТИ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННЫМИ ФИНАНСАМИ	179
Наимов Шохрух Шарофиддинович	
MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA AUTSORSING XIZMATLARINI MOLIYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI TAHLILI	182
Xamidov Anis Choriyevich	

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA AUTSORSING XIZMATLARINI MOLIYALASHTIRISHNING ZAMONAVIY MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI TAHLILI

Xamidov Anis Choriyevich

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida autsorsing xizmatlarini moliyalashtirishning zamonaviy modellari, ularning amaliyotga tatbiq etilish jarayoni va samaradorligi tahlil qilingan. Tadqiqotda davlat-xususiy sheriklik, natijaga yo'naltirilgan moliyalashtirish, normativ-hisoblash tizimi va raqamli monitoring kabi mexanizmlarning o'rnini ochib berilgan. Autsorsing orqali ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonga yo'naltirilgan resurslardan samarali foydalanish, operatsion xarajatlarni optimallashtirish va xizmatlar sifatini oshirish imkoniyatlari asoslab berilgan. Mazkur yondashuvning institutsional, moliyaviy va boshqaruv jihatlari izchil yoritilib, maktabgacha ta'lim tizimining barqaror rivojlanishida autsorsingning strategik ahamiyati ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, autsorsing, xizmatlar moliyalashtirish, davlat-xususiy sheriklik, zamonaviy model, samaradorlik, raqamli monitoring, xarajatlarni optimallashtirish.

Abstract. The article analyzes modern financing models for outsourcing services in preschool education institutions and evaluates their effectiveness in practice. The study highlights the role of public-private partnerships, results-based financing, normative cost calculation, and digital monitoring mechanisms in strengthening financial sustainability and improving service quality. It demonstrates that outsourcing enables preschool institutions to optimize operational expenses, enhance service delivery, and allocate more resources toward the core pedagogical process. The institutional, financial, and managerial dimensions of outsourcing are presented comprehensively, emphasizing its strategic significance for the sustainable development and modernization of preschool education.

Keywords: preschool education, outsourcing, service financing, public-private partnership, modern model, efficiency, digital monitoring, cost optimization.

Аннотация. В статье рассмотрены современные модели финансирования аутсорсинговых услуг в дошкольных образовательных учреждениях, а также анализируется эффективность их применения. Исследование раскрывает роль механизмов государственно-частного партнёрства, результативного финансирования, нормативно-расчётной системы и цифрового мониторинга в обеспечении устойчивого развития сферы дошкольного образования. Подчёркивается, что использование аутсорсинга позволяет оптимизировать операционные расходы, повысить качество предоставляемых услуг и перераспределить ресурсы в пользу педагогического процесса. Институциональные и финансово-управленческие аспекты применения аутсорсинга последовательно раскрываются, демонстрируя его стратегическую значимость для модернизации системы дошкольного образования.

Ключевые слова: дошкольное образование, аутсорсинг, финансирование услуг, государственно-частное партнёрство, современная модель, эффективность, цифровой мониторинг, оптимизация расходов.

Maktabgacha ta'lim tizimida sifat, qamrov va barqarorlikni ta'minlash bugungi kunda davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida shakllanmoqda. So'nggi yillarda mazkur sohaga bo'lgan talabning ortishi, aholining demografik strukturasidagi o'zgarishlar, ota-onalar ehtiyojlarining diversifikatsiyalanishi hamda ta'lim xizmatlari bozorining kengayib borishi maktabgacha ta'lim muassasalarini boshqarish va moliyalashtirishda

innovatsion yondashuvlarni talab qilmoqda. Xizmatlar sifatini oshirish, ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish va boshqaruv samaradorligini kuchaytirish maqsadida outsorsing mexanizmlaridan foydalanish maktabgacha ta'lim muassasalarida tobora keng qo'llanilayotgan amaliyot sifatida shakllanmoqda.

Autsorsing xizmatlari, xususan oziq-ovqat ta'minoti, xo'jalik-texnik xizmatlar, xavfsizlik, transport, IT-xizmatlar, sanitariya-gigiyena va boshqa operatsion yo'nalishlar bo'yicha tashqi mutaxassislarning jalb qilinishi muassasalarga ko'proq pedagogik jarayonga, o'quv dasturlarini takomillashtirishga va bolalar rivojlanishiga yo'naltirilgan resurslarni ajratish imkonini yaratadi. Bunday yondashuv ta'lim jarayonining markaziy bo'lmagan funksiyalarini malakali xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlarga topshirish orqali xizmatlar sifati va tezkorligini oshirishga yordam beradi. Xalqaro tajriba ham outsorsingning ta'lim infratuzilmasidagi rolini kuchaytirayotganini ko'rsatadi, chunki tashqi xizmat ko'rsatuvchilar bilan hamkorlik moliyaviy risklarni kamaytirish, xarajatlar shaffofligini ta'minlash va raqobat muhiti orqali sifatning barqaror oshishiga xizmat qiladi.

O'zbekiston sharoitida maktabgacha ta'lim muassasalarini rivojlantirish bo'yicha qabul qilingan strategik hujjatlar outsorsing asosidagi xizmatlarni joriy etish va ularni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirishni muhim vazifa sifatida belgilaydi. Davlat-xususiy sheriklik, natijaga yo'naltirilgan moliyalashtirish, xizmat xarajatlarini normativ asosda hisoblash, raqamli monitoring tizimlari orqali xarajatlarni boshqarish kabi zamonaviy moliyalashtirish modellari ushbu yo'nalishda qo'llanilayotgan asosiy mexanizmlar qatoriga kiradi. Ushbu modellarning joriy etilishi maktabgacha ta'lim sektorida moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash, xizmatlar sifati va samaradorligini oshirish hamda resurslardan tejankor foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsing xizmatlarini moliyalashtirishning zamonaviy modellari, ularning amaliyotga tatbiq etilish mexanizmlari va samaradorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, outsorsingning pedagogik jarayon, boshqaruv samaradorligi va moliyaviy boshqaruvga ta'siri ilmiy yondashuvlar asosida yoritiladi. Olingan natijalar sohada outsorsing xizmatlarini yanada takomillashtirish, moliyalashtirish mexanizmlarini optimallashtirish va mavjud imkoniyatlardan to'liq samarali foydalanish uchun ilmiy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Maktabgacha ta'lim tizimida outsorsing xizmatlarini moliyalashtirish jarayonlarini o'rganish ushbu sohaning samaradorlik ko'rsatkichlarini chuqur tahlil qilishni talab etadi. Chunki maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsingning qo'llanilishi nafaqat operatsion xarajatlarni optimallashtirish, balki xizmatlar sifatini oshirish orqali pedagogik jarayonning samaradorligini kuchaytirishga ham xizmat qiladi. Bugungi kunda outsorsing ta'lim infratuzilmasida tashkilotlarni qo'llab-quvvatlovchi zamonaviy boshqaruv yondashuvlaridan biri sifatida qaralmoqda. Xususan, davlat maktabgacha ta'lim muassasalari uchun xarajatlar tizimining murakkablashuvi, iste'molchi talabi diversifikatsiyalashuvi, xizmatlar sifati bo'yicha raqobatning kuchayishi outsorsing xizmatlarini joriy etishning iqtisodiy asoslarini yanada mustahkamlamoqda.

Autsorsingning asosiy ustunligi – maktabgacha ta'lim muassasalarining resurslarini markaziy bo'lmagan funksiyalardan pedagogik jarayonni rivojlantirishga yo'naltirish imkoniyatining yaratilishidir. Misol uchun, oziq-ovqat ta'minoti, binolarga texnik xizmat ko'rsatish, axborot texnologiyalari, xavfsizlik, sanitariya-gigiyena, transport va xo'jalik xarakteriga ega boshqa jarayonlarni tashqi xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlarga topshirish orqali muassasa o'zining asosiy vazifasi – bolalarning har tomonlama intellektual, psixologik va jismoniy rivojlanishiga ko'proq e'tibor qaratadi. Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, outsorsing xizmatlaridan foydalanayotgan ta'lim muassasalari xarajatlarning shaffofligini ta'minlash, xizmat sifatini doimiy monitoring qilish va operatsion risklarni kamaytirish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa strategik boshqaruvning zamonaviy modeliga mos keladi.

O'zbekiston sharoitida outsorsing mexanizmlarining bosqichma-bosqich joriy etilishi so'nggi yillarda maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonlari bilan bevosita bog'liq. Ta'lim sifati, xizmatlar hajmi va qamrov darajasini oshirish bo'yicha davlat tomonidan belgilangan vazifalar outsorsingning moliyaviy mexanizmlariga bo'lgan talabni sezilarli oshirdi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, xizmatlar sifatini raqobat asosida yaxshilash, narxlarni optimallashtirish, shuningdek budjetdan ajratiladigan mablag'larning samaradorligini ta'minlash outsorsingning mazkur sohada qo'llanilishini rag'batlantiruvchi asosiy omillar sifatida ko'riladi.

Zamonaviy moliyalashtirish modellari orasida davlat-xususiy sheriklik (DXSh), natijaga yo'naltirilgan moliyalashtirish, xizmat xarajatlarini normativ asosda belgilash, raqamli xarajat monitoringi, shuningdek kontrakt asosidagi outsorsing modeli asosiy mexanizmlar qatoriga kiradi. DXSh modeli O'zbekistonda maktabgacha ta'lim sohasida keng qo'llanilmoqda. Bu model xususiy sektorni muassasalarga xizmat ko'rsatishda faol ishtirok etishga undaydi. Mazkur yondashuv xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlarning malaka, tajriba va texnologik imkoniyatlaridan samarali foydalanish imkonini yaratadi. Ta'lim muassasasining o'zi esa xarajatlarni optimallashtirish orqali budjet mablag'laridan tejankor foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Natijaga yo'naltirilgan moliyalashtirish modeli esa outsorsing xizmatining sifat ko'rsatkichlariga bevosita bog'langan bo'ladi. Masalan, oziq-ovqat ta'minoti bo'yicha xizmat ko'rsatuvchi tashkilotga to'lovlar bolalar uchun ajratilgan menyu talablariga rioya qilinishiga, gigiyena standartlarining bajarilishiga yoki sanitariya ko'rsatkichlarining nazorat natijalariga qarab amalga oshiriladi. Bunday modelda xizmat sifati monitoringi asosiy

mezon sifatida qaraladi. Bu nafaqat outsorsing jarayonida shaffoflikni oshiradi, balki xizmat ko'rsatishning barqarorligini ta'minlaydi.

Autsorsing xizmatlarining samaradorligi ko'p jihatdan xarajatlar tarkibini tahlil qilish bilan bog'liq. Xizmatlar uchun kontrakt asosida to'lov qilish, moddiy-texnik bazani yangilash bilan bog'liq qo'shimcha chiqimlarning kamayishi va xizmatlarni mutaxassislar tomonidan amalga oshirilishi hisobiga muassasalar o'zning doimiy xarajatlarini qisqartira oladi. Masalan, texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha doimiy shtat birliklarini saqlamaslik yoki oziq-ovqat mahsulotlarini sotib olish va saqlash bilan bog'liq jarayonlardan voz kechish orqali maktabgacha ta'lim tashkilotlari resurslarini yanada samarali foydalanishga yo'naltirishi mumkin. Shuningdek, outsorsing orqali vaqt resurslari sezilarli tejab qolinadi.

Bundan tashqari, outsorsingning ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligi ham alohida ahamiyatga ega. Xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar bilan hamkorlik yangi ish o'rinlarini yaratishi, kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga xizmat qilishi mumkin. Mahalliy tadbirkorlar o'z faoliyatini kengaytirish imkoniyatiga ega bo'lib, maktabgacha ta'lim muassasalari esa sifatli xizmatlardan foydalash imkoniyatini qo'lga kiritadi. Bu faktorlar iqtisodiyotda xizmatlar sektorining ulushini oshirishga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Moliyaviy samaradorlik nuqtayi nazaridan outsorsingning eng muhim tomonlaridan biri – xarajatlar bo'yicha oldindan rejalashtirishning aniq mexanizmlarini shakllantirishdir. Xizmat ko'rsatish shartnomalarida narxlar, xizmat ko'lami, javobgarlik darajalari va sifat mezonlari oldindan belgilanadi. Bu esa maktabgacha ta'lim muassasalarining budget parametrlarini aniq prognozlashiga yordam beradi. Xizmat ko'rsatuvchi bilan shartnomalar raqobat asosida tanlov orqali tuzilgani sababli muassasada xarajatlarni optimallashtirish bo'yicha qo'shimcha imkoniyatlar yuzaga keladi. Bunday yondashuv shaffoflikni kuchaytiradi va resurslar oqimining maqsadli yo'naltirilishini ta'minlaydi.

Autsorsing xizmatlarini moliyalashtirishning zamonaviy modellarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ularning samaradorligi faqat moliyaviy jihatlar bilan emas, balki boshqaruvning institutsional modeli bilan ham chambarchas bog'liq. Maktabgacha ta'lim muassasalarining rahbarlari uchun outsorsing jarayonlarini boshqarish bo'yicha malaka oshirish, xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar faoliyatini monitoring qilishning raqamli vositalaridan foydalanish, nazorat va baholash tizimlarini takomillashtirish muhim omillar hisoblanadi. Xususan, oziq-ovqat, texnik xizmat, tozalik yoki xavfsizlik bo'yicha outsorsing shartnomalarining bajarilishini onlayn kuzatish imkonini beruvchi platformalarning joriy etilishi jarayonning sifat kafolatlarini yanada mustahkamlaydi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida outsorsing xizmatlarini joriy etish va ularni zamonaviy moliyalashtirish modellari asosida boshqarish sohaning institutsional barqarorligini ta'minlash, xizmatlar sifatini oshirish va resurslardan samarali foydalanish imkoniyatlarini kengaytirayotgan yondashuv sifatida shakllanmoqda. Autsorsingning joriy etilishi ta'lim muassasalarining asosiy vazifalariga ko'proq e'tibor qaratishiga yordam beradi, operatsion xarajatlarni optimallashtiradi va tashqi mutaxassislar bilan hamkorlik orqali ma'muriy hamda texnik jarayonlarni soddalashtiradi. Zamonaviy moliyalashtirish modellarining qo'llanilishi, xususan davlat-xususiy sheriklik, natijaga yo'naltirilgan moliyalashtirish va normativ-hisoblash yondashuvlari outsorsing xizmatlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish bilan birga ta'lim jarayonida barqaror boshqaruv tizimini shakllantiradi.

Kelgusida sohaga oid tajribani yanada rivojlantirish uchun malakali xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar bilan raqobatbardosh hamkorlikni kengaytirish, outsorsing jarayonlarining monitoringi va baholanishini raqamlashtirish, sifat standartlarini takomillashtirish va shartnomaviy munosabatlarning aniq mezonlarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalari rahbarlari uchun outsorsingni boshqarishga oid malaka oshirish dasturlarini kuchaytirish, xizmat ko'rsatish sohasida mahalliy tadbirkorlarning ishtirokini qo'llab-quvvatlash hamda xarajatlarni rejalashtirishning shaffof mexanizmlarini keng qo'llash sohaning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi. Bu omillar orqali outsorsing xizmati maktabgacha ta'lim tizimida samaradorlikni oshirishga qodir bo'lgan innovatsion boshqaruv vositasi sifatidagi ahamiyatini yanada mustahkamlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Belfield, C. R. Financing early childhood care and education: An international review. Paris: UNESCO Publishing, 2006.
2. D'Angelo, S. Early childhood care and education (ECCE). Working paper. Paris: UNESCO / GPE, 2023.
3. "Early Childhood Education Social Impact Bond." T.: UNESCO Publishing, 2018.
4. Harbach, M. J. Outsourcing Childcare. SSRN Electronic Journal, 2012.
5. Karimova, D. Improving the financing mechanism of preschool education institutions in Uzbekistan. Education Science and Innovation in the World, 67(4), Tashkent, 2025.
6. Khaitbaevna, T. Y. Features of the development of public-private partnership in the preschool education system of the Republic of Uzbekistan. Labor Economics and Human Capital, 4(3), Tashkent, 2025.
7. Martindale, N. The Impact of Outsourcing on State School Systems: The Case of the Academies Programme in England. Doctoral Thesis, Nuffield College, Oxford, 2020.

8. Nabiyeva, A. Exploring Public-Private Partnership in Preschool Education Provision: Potential for Socio-Economic Development. Center for Innovations in Education, 2023.
9. Patrinos, H. A. The Role and Impact of Public-Private Partnerships in Education. Washington, DC: World Bank, 2018.
10. Plumb, M., & Kautz, K. Barriers to the Integration of Information Technology within Early Childhood Education and Care Organisations: A Review of the Literature. arXiv preprint, 2016.
11. Sears, J. A. Issues in staffing and outsourcing in schools. Australian Journal of Education, 68(1), 2024.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100